

М.І. Зименко*

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЮ СТІЙКІСТЮ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКИХ СИСТЕМ

Проблеми інформаційного забезпечення механізму управління організаційною стійкістю виробничо-господарських систем (ВГС) пов'язані, насамперед, із важливішими науковими і практичними задачами теперішнього часу. А саме, з питаннями управління організаційною стійкістю ВГС, які набувають останнім часом неабиякої актуальності у науковому світі.

Останнім часом у науковій літературі з'являється все більше публікацій вищезначеної тематики, які представляють собою в більшості випадків результати наукових досліджень, виконаних в межах дисертаційних робіт наступних авторів: І.А. Сазонць, Г.М. Скудар, М.О. Кизим, К.О. Маковейчук, В.В. Скоробогатова, С.О. Тхор, Є.А. Слабинський, В.М. Ковалевич, Ю.В. Ткаченко, Т.П. Решетнікова, О.Р. Оганов, М.В. Бондаренко, Р.А. Єрмейчук, С.В. Матейко, та інших.

Однак, проблема інформаційного забезпечення механізму управління організаційною стійкістю ВГС є не вирішеною до теперішнього часу. Слід сказати, що це пов'язано, насамперед, із новизною самих понять ВГС та їх організаційної стійкості і як наслідок, питань управління організаційною стійкістю ВГС¹.

У відповідності до вищезначеної проблеми, сформулюємо ціль даної роботи — розробити концепцію інформаційного забезпечення механізму управління організаційною стійкістю ВГС.

Функціонування будь-якої ВГС — процес, який можна декомпонувати на взаємозалежні між собою динамічні процеси. Модель ВГС необхідно будувати на основі понять теорії систем, тоді ВГС представляється у вигляді складної системи, що володіє певними властивостями і яка може бути описана деякими графічними, математичними й іншими моделями².

© Зименко М.І., 2006

* асистент кафедри економічної статистики Донецького національного університету

¹ Зименко Н.И. Сущность и содержание понятия производственно-хозяйственных систем в современных условиях // Финансы, учет, банки: Сборник научных трудов. Выпуск 10 / Под общ. ред. П.В. Егорова. — Донецк: ДонНУ, Каштан, 2004. — С. 221-229; Зименко Н.И. Об определении организационной устойчивости производственно-хозяйственных систем // Перспективы та пріоритети розвитку економічного аналізу: Тези доповідей і виступів ІІ Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених / Заг. ред. Є.Є. Іоніна — Донецьк: ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2005. — С. 43-44; Зименко Н.И. О проблемах управления организационной устойчивостью производственно-хозяйственных систем // Финансовый та банківський менеджмент: досвід та проблеми. Тези доповідей і виступів VI міжнародної наукової конференції студентів і молодих вчених / Заг. ред. П.В. Егорова. — Донецьк: ТОВ "Юго-Восток, Лтд" 2004. — С. 41-43; Зименко Н.И. Основные методы управления организационной устойчивостью производственно-хозяйственных систем // Проблеми забезпечення економічного розвитку підприємств: Матеріали всеукраїнської наукової конференції студентів і молодих вчених (29-30 квітня 2005 р.). В 2 ч. — Донецьк: ДонУЕП, 2005. — Ч. 2. — С. 231-234; Егоров П.В., Зименко Н.И. Концепция управления организационной устойчивостью производственно-хозяйственных систем // Вісник Донецького університету: серія В. Економіка і право. — 2005. — № 1. — С. 19-27; Зименко М.І. Метод інтегральної оцінки організаційної стійкості виробничо-господарських систем // Статистична оцінка макро- і мікроекономічних чинників господарської діяльності: Збірник наукових праць. — Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2005. — С. 57-62; Экономико-математическая модель процесса оптимального управления организационной устойчивостью производственно-хозяйственных систем в условиях риска // Финансы, учет, банки: Сборник научных трудов. Выпуск 11 / Под общ. ред. П.В. Егорова. — Донецк: ДонНУ, Каштан, 2005. — С. 232-238.

² Маковейчук К.А. Моделирование управления экономической устойчивостью предприятий электронной коммерции: Дис. канд. экон. наук: 08.03.02 / Донецкий гос. ун-т экономики и торговли им. М. Туган-Барановского. — Донецк, 2004. — С. 106.

Очевидно, що прийняті рішення про стратегію й тактику керування організаційною стійкістю ВГС, її стійкого функціонування й розвитку повинні бути ретельно продумані й обґрунтовані. ВГС є складними системами і їхнє поводження важко пророчити через наявність величезної кількості прямих і зворотних зв'язків, часто неочевидних із першого погляду. Необхідно забезпечити інформаційно-аналітичну підтримку прийняття рішень, тому що будь-яке успішне управління повинно базуватися, насамперед, на інформації. Саме цьому робота механізму управління організаційною стійкістю ВГС починається з визначення необхідної інформації. Для її систематизації використовуються різні класифікації. Однак зміст дослідження вимагає її конкретизації відповідно предмету, об'єкту, кадровому забезпеченню, наявності фінансових ресурсів, технічним можливостям, часу здійснення проекту та ін. Якісне виконання управлінських функцій можливо при наявності: інформації про керований об'єкт і його зовнішнє середовище; засобів відображення інформації; зв'язку між діями користувача й реакції об'єкта на ці дії; можливості однозначної реалізації керуючого впливу; зворотному зв'язку й меті керування. Важливою умовою визначення елементів інформаційної системи є необхідність повного задоволення інформаційних потреб користувача з метою прийняття їм раціональних рішень. З позицій технології обробки даних призначення інформаційної системи визначається як сукупність процесів формування первинних повідомлень (збір, реєстрація, передача даних), їхнє перетворення, відбір і видача інформації користувачам всіх рівнів керування³.

Синтез інформаційної системи забезпечення механізму управління організаційною стійкістю ВГС включає три етапи: розробка методології збору необхідної інформації про досліджуваний об'єкт або процес; створення інформаційного масиву; перетворення даних, що втримуються в ньому, відповідно до програми дослідження.

Система внутрішньої звітності включає дані, що виникають у ВГС у формі бухгалтерської й статистичної звітності, оперативної виробничої й науково-технічної інформації (див. рис. 1).

Рис. 1. Структура системи внутрішньої інформації ВГС

³ Решетнікова Т.П. Організаційно-економічні методи управління конкурентоспроможністю підприємства: Дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Донецький національний ун-т. — Донецьк, 2003. — С. 101-120.

Розробка концепції інформаційного забезпечення механізму управління організаційною стійкістю ВГС повинна здійснюватися на основі загальних принципів проектування її інформаційної системи, що ґрунтується на моделі бізнесу, тобто, звільненому від другорядних деталей схематичному описі діяльності ВГС, що дозволяє: формалізувати бізнес функції й регламентувати структуру бізнес процесів, що відбуваються у ВГС; визначити припустимі й неприпустимі послідовності дій виконавців, що працюють із інформаційною системою; фіксувати логічні взаємозв'язки даних відповідно до яких зміна якої-небудь інформації викликає послідовність погоджених змін.

Інформаційна система ВГС як модель бізнесу існує у двох формах. При створенні й верифікації зручно представити її у вигляді схем і вербальних описів, а при практичному використанні — у вигляді семантично еквівалентного набору програмних модулів. Еквівалентність обох форм гарантує використання інструментів моделювання, які дозволяють, опираючись на перевірені методології побудови моделей, відбити логікові завдання в графічному виді й одержати на виході готові схеми бази даних і програмний код, що відповідають моделі. Розбіжності в поданнях моделі неприпустимі ні при створенні інформаційної системи, ні при внесенні в неї змін. Тому необхідно, щоб інструмент моделювання був єдиним інструментом впливу на програмний код на всьому життєвому циклі інформаційної системи.

Персональні інформаційні системи є основою автоматизації функцій керування на базі: вихідної інформації про об'єкт; методів підготовки й прийняття оптимальних рішень; досвіду співробітників. При цьому користувач є елементом інформаційної системи завдяки розвиненим засобам взаємодії й підтримки інтелектуальних функцій. Працюючи в системі керування, користувач виконує роль суб'єкта свідомої діяльності, що поєднує функціонування елементів інформаційної системи з метою керування економічним об'єктом. Тому принциповим підходом до проектування взаємодії є підхід, при якому людина стає головою як з погляду цілей і призначення системи керування, так і з позицій діяльності людини в системі керування. Необхідно враховувати, у першу чергу, роль людини в процесі праці, і, зокрема, у процесах формування й прийняття управлінських рішень. Людина з інформацію, приймає рішення, маніпулює органами керування, проявляючи при цьому свої особистісні властивості (досвід, інтуїцію, кваліфікацію).

Інформаційна система вимагає точності вимірів параметрів і високої надійності обробки даних. На неї накладаються порівняно тверді обмеження, у зв'язку з характером технологічних процесів, законодавчими положеннями, установленими формами документації й документообігу у ВГС.

Створення інформаційного забезпечення механізму управління організаційною стійкістю ВГС повинне вирішуватися комплексно, з урахуванням наступних аспектів: організаційного (принципи організації інформаційної системи й взаємодії її елементів); технологічного (методи обробки інформації й технологія реалізації цих методів); технічного (можливості обчислювальних засобів й організаційної техніки).

Важливим завданням користувачів всіх рівнів є виконання робіт з керування ресурсами ВГС, що направляють на підвищення її стійкості і регулювання у випадку виникнення відхилень від запланованих параметрів. Тому оптимальна організація інформаційного забезпечення є одним з основних факторів, що визначають ефективність керування ВГС в цілому. Обсяг інформації, необхідний користувачеві для реалізації зазначених робіт і прийняття управлінських рішень, є його інформаційною потребою⁴.

⁴ Бондаренко М.В. Управление процессом обеспечения общей устойчивости промышленного предприятия: Дис. канд. экон. наук: 08.06.01 / Харьковский гос. экономический ун-т. — Х., 2002. — С. 99-112.

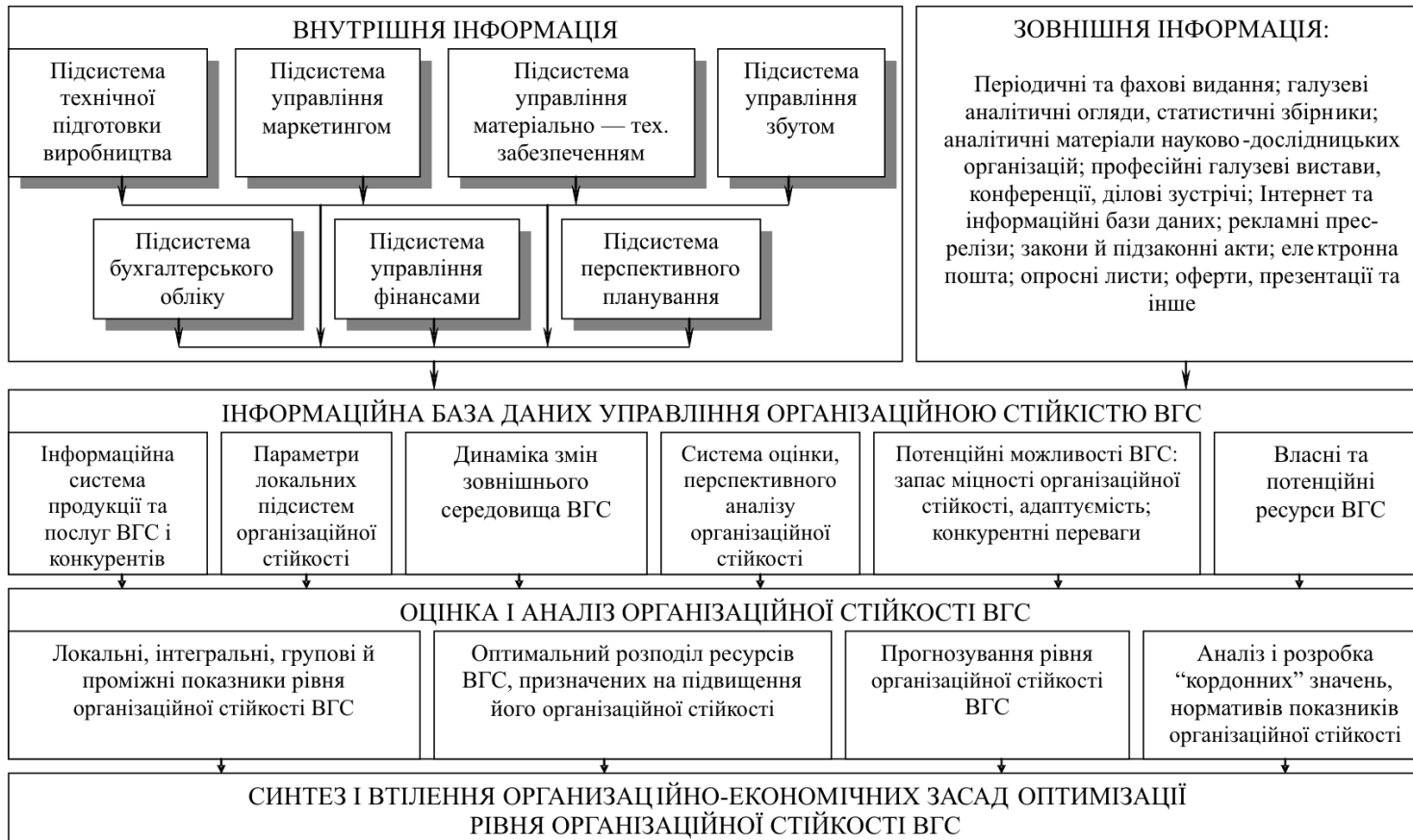

Рис. 2. Концепція інформаційного забезпечення механізму управління організаційною стійкістю ВГС

У системі управління організаційною стійкістю ВГС на різних рівнях прийняття управлінських рішень потрібна різна інформація, як по обсягу, так і по змісту. Найбільш складним етапом при проектуванні інформаційного забезпечення є етап визначення інформаційних потреб кожного користувача, що бере участь у виробленні й прийнятті управлінських рішень. Для його реалізації необхідно здійснити: деталізацію процесу по використанню ресурсів ВГС; визначення сегментів ринку, кола конкурентів й їхніх можливостей; оцінку рівня організаційною стійкістю ВГС; визначення кола користувачів, що беруть участь у плануванні, оцінці й аналізі організаційної стійкості ВГС, їхніх прав, обов'язків і відповідальності; визначення інформаційної потреби кожного користувача для реалізації конкретних завдань, тобто вироблення форм документів і визначення строків їхнього подання конкретному користувачеві; визначення сукупності інформації, одержання якої передбачається користувачем по запиті.

Зовнішня інформація надходить в інформаційну базу ВГС з різних джерел: періодичної преси; статистичних збірників; презентацій; інформаційних баз даних; рекламних проспектів продукції; мережі Інтернет; електронної пошти; законів і постанов уряду; анкет експертів й ін., а внутрішня інформація є результатом функціонування інформаційних підсистем, що забезпечують рішення завдань бухгалтерського обліку, маркетингових досліджень, технічної підготовки виробництва, керування основним виробництвом, керування матеріально-технічним постачанням, фінансами, збутом та інше.

Схему інформаційного забезпечення механізму управління організаційною стійкістю виробничо-господарських систем наведено на рис. 2.

Інформаційна база системи інформаційного забезпечення повинна забезпечити правильний вибір первинних відомостей, джерел інформації та показників, що формуються в процесі реалізації механізму управління організаційною стійкістю ВГС. Її удосконалення пропонується проводити за наступними основними напрямками: 1) розширення системи управлінської інформації, що базується на існуючих формах статистичної фінансової звітності, додатковими інформативними показниками, що дозволить комплексно оцінити організаційну стійкість на основі розрахунку всіх груп часткових та інтегральних показників; 2) модифікація розширеної системи управлінської інформації з метою застосування запропонованих моделей управління організаційною стійкістю ВГС;

3) коригування показників розширеної та модифікованої інформаційної бази, що дозволить підвищити ступінь її достовірності та інформативності.

Крім цього, інформаційна база процесу управління організаційною стійкістю ВГС не повинна обмежуватися даними лише фінансової звітності. Необхідність розширення інформаційної бази процесу управління є нагальною потребою, оскільки її обмеження лише рамками даних фінансової звітності та бухгалтерського обліку звужує можливості та, головне, результативність управління організаційною стійкістю, так як залишає поза увагою принципово важливі фактори, пов'язані з галузевою приналежністю ВГС, станом зовнішнього середовища та інших, які можливо врахувати лише за допомогою управлінського обліку.

*Стаття рекомендована до друку кафедрою фінансів та банківської справи
Донецького національного університету (протокол № 9 від 1 лютого 2006 року)*

